

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

M.G. / TÜRKİYE

(Başvuru No. 646/10)

KARAR

STRAZBURG

22 Mart 2016

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

M. G. / Türkiye davasında,*Başkan*

Julia Laffranque,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Valeriu Griţco,

Ksenija Turković,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Abel Campos'un katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 1 Mart 2016 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı M.G.'nin ("başvuran") 15 Aralık 2009 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru (No. 646/10) bulunmaktadır. Mahkeme, başvuranın kimliğinin gizli tutulması yönünde re'sen karar vermiştir (İçtüzüğün 47 § 4 maddesi).

2. Başvuran, İstanbul Barosuna bağlı Avukat H. Yılmaz Kayar tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran, aile içi şiddet ve kötü muamele gördüğünü iddia etmektedir (Sözleşme'nin 3. maddesi). Başvuran öte yandan, huzur ve güven içinde yaşama imkânından yoksun bırakıldığını iddia etmektedir (Sözleşme'nin 8.

maddesi). Bununla birlikte, şikâyetlerini dile getirmek için etkin bir hukuk yolundan yararlanamadığından yakınmaktadır (Sözleşme'nin 13. maddesi). Başvuran, ayrımcı bir muameleye maruz kaldığını iddia etmektedir (Sözleşme'nin 14. maddesi). Başvuran son olarak, Sözleşme'nin 1, 5 ve 6. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

4. Başvuru, 21 Mayıs 2012 tarihinde Hükümete bildirilmiştir.

5. Başvuran ve Hükümet ek yazılı görüşlerini sunmuşlardır (Mahkeme İçtüzüğü'nün 54 §§ 2 a) ve c) maddesi).

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

6. Başvuran 1973 doğumlu olup, İstanbul'da ikamet etmektedir.

A. Başvuran tarafından açılan ceza davası

7. Başvuran 18 Temmuz 2006 tarihinde Gaziosmanpaşa Cumhuriyet savcısına ("Cumhuriyet savcısı") başvurarak, tecavüz, kasten yaralama, işkence etme, özgürlükten yoksun bırakma, tehdit, hakaret, fiziksel, sözel, cinsel, duygusal ve ekonomik şiddet uygulama nedeniyle eşinden şikâyetçi olmuştur. Şikâyet dilekçesinde, 1997 yılından beri evli olduğunu, evlendiği tarihten bu yana eşinden şiddet gördüğünü; üç çocuğuna da eşi tarafından fiziksel ve sözel şiddet uygulandığını ifade etmiştir. Eşinin, evden çıkmasına, doktora gitmesine ve adli mercilere başvurmasına engel olduğunu belirtmiştir. Öte yandan eşinin, sopa ile ayaklarına vurması sonucunda sol ayak bileğinde kırık, sağ ayağında ezilmeler meydana geldiğini; jilette dudağını kestiğini; çakıyla yanağını deldiğini; sol kalçasını yaktığını; yumruk attığını bunların yanı sıra kollarında sigara söndürme izleri olduğunu belirterek, maruz kaldığı bazı şiddet eylemlerini anlatmıştır. Başvuran aynı zamanda, eşinin kendisini, istemediği cinsel ilişki biçimlerine

zorladığını ve evli oldukları süre boyunca birçok defa tecavüz ettiğini ifade etmiştir. Eşinin, daha önce üç kez daha evlendiğini; eski eşlerini de dövdüğünü ve eski eşlerinden birini silahla yaralaması nedeniyle on beş ay hapiste yattığını belirtmiştir. Bu duruma daha fazla dayanamadığını ve hayatından endişe ettiğini belirterek evden kaçtığını ifade etmiştir. Oğullarının ve kendisinin hayatının tehlike olduğunu ifade etmiştir. Maruz kaldığı işkencelerin tespit edilmesi amacıyla Adli Tıp Kurumuna gönderilmeyi talep etmiştir.

8. Cumhuriyet savcısı aynı gün, Gaziosmanpaşa Adli Tıp Kurumundan, başvuranın cinsel şiddete maruz kaldığı iddialarıyla ilgili olarak adli tıp raporu düzenlenmesi ve bununla birlikte, Türk Ceza Kanunu'nun 86, 87 ve 88. maddelerinde (kişinin fiziksel bütünlüğüne yönelik saldırıları cezalandıran) belirtilen koşulların bulunup bulunmadığının tespit edilmesi talebinde bulunmuştur.

9. Adli Tıp Kurumu tarafından aynı gün bir rapor düzenlenmiştir. Raporun ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“M. [G.]’nin yapılan muayenesinde, sağ ön kolda bilek arka kısmında 3x0,5 cm.lik şişlik, ön kol arka lateralde 1,5 cm.lik ve 1 cm. çapta 2 adet (sigara söndürmeye bağlı) şişlik, sol el küçük parmak kökünde şahsın daha önce kırılma olduğunu söylediği 2 cm.lik şişlik, sağ göz altında hafif morluk, sol mendubula köşesinde (...) kesi nedbesi, sağ diz arka 3x2 cm.lik ekimoz, (...), her iki ayak bileği etrafında 4x2 cm.lik eski nedbe, sağ ayak üst kısmında eski nedve (sigara söndürmeye bağlı) tespit edildiği, himen muayenesinde, himen zarının tamamen silinmiş olduğu, bakire olmadığı tespit edilmiştir. (...) (...) Şahsın psikiyatri muayenesi gerekmektedir. (...)”

10. Başvuran 19 Temmuz 2006 tarihinde, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümüne sevk edilmiştir.

11. İlgili, aynı tarihte Psikiyatri Bölümü tarafından muayene edilmiş; düzenlenen rapor Cumhuriyet savcısına gönderilmiştir. Gönderilen raporun ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“Öyküsü: 9 yıl önce (...) eşi tarafından zorla kaçırılarak evlenen hasta, evliliğinin başından itibaren eşinin kendisine fiziksel, psikolojik

ve cinsel şiddet uyguladığını; son yıllarda şiddetin giderek ağırlaştığını ve yaklaşık bir hafta önce yine eşinin kendisine şiddet uygulamasından sonra çocukları ile gizlice evden kaçtığını, ablasının yanına gittiğini ancak ablasının da eşinin tehditleri nedeniyle kendisini (...) barındırmak istemediğini, bu nedenle muhtarlık ve polis karakolunun yönlendirmesine üzerine, Kadın Sığınağı'na başvurduğunu belirtmiştir (...)

Özellikle, son çocuğunun doğumundan bu yana, (...) eşinin kendisine çok ağır fiziksel, sözel ve cinsel şiddet uyguladığını, bir sene önce ellerini ve ayaklarını bağlayarak sopa ile vurduğunu ve bu nedenle ayağının kırıldığını, herhangi bir tıbbi yardım almasına eşinin izin vermemesi nedeniyle tam olarak iyileşemediğini, eşi tarafından, vücudunda sigara söndürülme, ağzını jiletle kesme, sopa ile dövülme, zorla ve tehditle (...) cinsel ilişkiye sokulma, (...) gibi işkencelere maruz kaldığını ifade etmiştir. Özellikle, (...) cinsel ilişkiye zorlanma öyküsünü anlatırken, utandığı gözlendi (...).

Tanı:

(...) Major depresif bozukluk ve kronik travma sonrası stres bozukluğu (...). Geriye dönük yapılan değerlendirmede en az bir yıldır travma sonrası stres bozukluğunun devam ettiği dolayısıyla hastalığın kronik olduğu anlaşılmaktadır (...).

Sonuç olarak: Evlilik içi tecavüz, yaralanma, işkenceye maruz kalma, (...) cinsel ilişkiye zorlanma, hürriyetin engellenmesi ve benzer şiddet olaylarını (...) yaşadığı öğrenilen M. [G.]'de saptanan kronik travma sonrası stres bozukluğu ve major depresif bozukluk tablosunun yaşamış olduğu olaylarla bağlantısı olduğu düşünülmektedir. (...)"

12. Başvuran 21 Temmuz 2006 tarihinde, Cumhuriyet savcılığına bir dilekçe yazarak, İstanbul Barosu tarafından, kendisini temsil etmek üzere bir avukat tayin edilmesini talep etmiştir.

13. İstanbul Barosu 24 Temmuz 2006 tarihinde, başvuran için bir avukat tayin etmiştir.

14. Cumhuriyet savcısı 27 Temmuz 2006 tarihinde Adli Tıp Kurumundan, 18 Temmuz 2006 tarihli raporda belirtilen bulguların, ilgilinin yaşamını tehlikeye atan bir duruma ya da vücutta kemik kırılmasına neden olup olmadığının ve yaralanma fiilinin etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde olup olmadığının tespit edilerek, düzenlenen raporun tarafına gönderilmesini talep etmiştir.

15. Cumhuriyet savcısı 7 Eylül 2006 tarihinde, başvuranın eşine ifade vermesi için celp göndermiştir.

16. Adli Tıp Kurumu tarafından 15 Eylül 2006 tarihinde düzenlenen raporda, başvuranın vücudunda tespit edilen lezyonların, kişinin yaşamını tehlikeye sokacak nitelikte olmadığı ve basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu bildirilmiştir. Öte yandan, başvuranın vücudunda fiziksel acı veren, sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan yaralanmalar olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla muayene edilmek üzere Adli Tıp Kurumu Başkanlığı ilgili İhtisas Kuruluna gönderilerek görüş alınması gerektiği de bildirilmiştir.

17. Başvuran 21 Eylül 2006 tarihinde Cumhuriyet savcısı huzurunda verdiği ifadesinde, aile içi şiddet gördüğünü tekrar etmiştir. Aynı zamanda, bir önceki yıl da konuyla ilgili olarak şikâyetinde bulunduğunu; ancak evrakın akıbeti hakkında bilgi sahibi olmadığı ifade etmiştir.

18. Cumhuriyet savcısı aynı gün Adli Tıp Kurumundan, ilgilinin şikâyetinde bulunduğu eylemlere maruz kalıp kalmadığı; maruz kalmış olması halinde, bu eylemlerin ilgilinin algılama yeteneğinin bozulmasına neden olup olmadığı hususlarının tespit edilerek konuyla ilgili yeni bir rapor düzenlenmesini talep etmiştir.

19. Cumhuriyet savcısı 17 Ekim 2006 tarihinde, Adli Tıp Kurumuna yeniden yazarak, Türk Ceza Kanunu'nun, kişinin fiziksel bütünlüğüne yönelik saldırıları cezalandıran 86, 87 ve 88. maddelerinde bildirilen koşulların bulunup bulunmadığının tespit edilerek konuyla ilgili bir rapor düzenlenmesi talebinde bulunmuştur.

20. Cumhuriyet savcısı 18 Ekim 2006 tarihinde Gaziosmanpaşa Sulh Ceza Mahkemesinden ("Sulh Ceza Mahkemesi"), başvuranın eşinin, yapılan tebligata (yukarıda 15. paragraf) rağmen gelmemesi nedeniyle hakkında zorla getirme kararı verilmesini talep etmiştir.

21. Sulh Ceza Mahkemesi aynı gün, söz konusu işlemin Cumhuriyet savcısının yetkisinde bulunduğunu ve mahkemeden karar istenmesine gerek olmadığını belirterek, talebin reddine karar vermiştir.

22. Başvuranın eşi 6 Kasım 2006 tarihinde, Cumhuriyet savcısına sunduğu savunma dilekçesinde, üzerine atılı suçların hiçbirini kabul etmemiştir.

23. Cumhuriyet savcısı 23 Kasım 2006 tarihinde, başvuranın eşi hakkında zorla getirme kararı çıkarmıştır.

24. Cumhuriyet savcısı 7 Aralık 2006 tarihinde Adli Tıp Kurumu Başkanlığından, kati rapor tanzimi ile düzenlenecek raporun ivedi şekilde tarafına gönderilmesini talep etmiştir.

25. Başvuranın eşinin 15 Aralık 2006 tarihinde Cumhuriyet savcısı tarafından ifadesi alınmıştır. İfadesinde, eşiyile aralarında geçimsizlik olduğunu; bu sebeple, eşinin 2004 yılında evi terk ettiğini, 2005 yılında ise geri geldiğini; ancak beş-altı ay kadar önce, evi yine terk ettiğini ve başka bir adamla yaşamaya başladığını beyan etmiştir. İlgili, eşine karşı kötü davranmadığını, vurmadığını ya da zorla cinsel ilişkiye girmediğini belirtmiş ve hakkındaki suçlamaları kabul etmemiştir. Eşinin vücudundaki yaraların sebebini bilmediğini, evden ayrıldıktan sonra başkaları tarafından dövülmüş olabileceğini ifade etmiştir.

26. Cumhuriyet savcısı aynı gün, bahse konu çiftin üç komşusunun tanık olarak ifadelerini almıştır. İlgililer, başvuran ve eşi arasında yaşanmış olabileceklere şahit olmadıklarını, öte yandan başvuranın, eşi tarafından dövülüp dövülmediğini konusunda bilgileri olmadığını ifade etmişlerdir. Tanıklardan biri, başvuranın 2006 yılında, çocuklarından birini yanına alıp, diğer iki çocuğunu evde bırakarak, bir sebepten dolayı evden ayrıldığını belirtmiştir.

27. Fuliya Ortopedik ve Sportif Rehabilitasyon Merkezinde görev yapan bir doktor tarafından 15 Ocak 2007 tarihinde düzenlenen raporda, başvuranın 13 Temmuz 2006 tarihinde merkeze getirildiği ve burada

muayene edildiği bildirilmiştir. İlgilinin sol ayak muayenesinde, lateral ve dorsal bölgede yoğunlaşmış şişlik, eklem açılarında ağrı ile limitasyon tespit edilmiştir. Yürüme testlerinde, parmak ucu yükselmede ağrı izlenmiştir. Konsültasyon sonrasında, ağrı ve şişlik şikayetlerinin geriletilmesi ve eklem fonksiyonlarının normale döndürülmesi amacıyla fizik tedavi ve rehabilitasyon önerilmiştir.

28. Başvuranın 17 Ocak 2007 tarihinde Cumhuriyet savcısı tarafından ifadesi alınmıştır. Başvuran ifadesinde, daha önceki beyanlarının tamamını tekrar ettiğini ifade etmiş ve eşi tarafından yapılan fiziksel ve cinsel şiddet eylemlerini yeniden anlatmıştır. Avukat, müvekkilinin, Gaziosmanpaşa Aile Mahkemesinde boşanma davası açtığını ve hakkında koruma kararı alındığını belirtmiştir. Avukat, şüphelinin tutuklanmasını talep etmiştir.

29. Adli Tıp Kurumu İhtisas Kurulu tarafından 26 Ocak 2007 tarihinde düzenlenen kati raporda, ilginin ruh sağlığının, yaşadığı olaylar nedeniyle bozulduğu bildirilmiştir. Kurul raporunda, Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin 5. fıkrasının (cinsel saldırı suçu) tatbikinin uygun olduğu bildirilmiştir.

30. Cumhuriyet savcısı 5 Mart 2008 tarihinde, Fuliya Ortopedik ve Sportif Rehabilitasyon Merkezinden, başvuranın sağlık durumuyla ilgili olarak düzenlenen tüm tıbbi belgelerin tarafına gönderilmesini talep etmiştir.

31. Başvuranın avukatının 20 Ekim 2008 tarihinde Cumhuriyet savcısından, müvekkilinin 2006 yılında şikâyette bulunduğu ve konuyla ilgili olarak halen karar verilmediğinin altını çizerek, soruşturmanın bir an önce tamamlanmasını talep etmiştir. Avukat ayrıca, yargılamanın henüz sonuçlanmamasının, Sözleşme'ye, hakkaniyete ve ayrımcılık yasağına aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

32. Cumhuriyet savcısı aynı tarihte, Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinin 1. fıkrası bakımından, başvuranın fiziksel acı yaşayıp yaşamadığının, sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulup

bozulmadığının tespit edilmesi amacıyla Adli Tıp Kurumundan kati bir rapor düzenlenmesini talep etmiştir.

33. Bunun üzerine, Adli Tıp Kurumu İhtisas Kurulu 28 Kasım 2008 tarihinde, Cumhuriyet savcısından, ilgilinin muayene edilmek üzere Kurula gönderilmesini talep etmiştir.

34. Cumhuriyet savcısı 22 Şubat 2012 tarihinde, başvuranın eski eşi hakkında yaralama suçundan iddianame düzenlemiş ve Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinin 1. fıkrası ve 53. maddesi uyarınca ilgilinin mahkûmiyetini talep etmiştir. İddianamede, Cumhuriyet savcısının, sanığı, başvurunu döverek yaralamakla, travma sonrası stres bozukluğuna neden olacak derecede yaralamakla ve ruh sağlığını bozmakla suçladığı görülmektedir. İddianamede bunların yanı sıra, bu yaraların başvuranın hayatını tehlikeye atmadığı ve basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu belirtilmiştir. İddianamenin altına düşülen notta, hakaret, tehdit ve cinsel saldırı suçlarından kovuşturmaya yer olmadığına dair ek karar verildiği bildirilmiştir.

B. Aile mahkemesi önündeki yargılamalar

35. Başvuran 31 Ağustos 2006 tarihinde, Gaziosmanpaşa Aile Mahkemesine ("Aile Mahkemesi") başvurarak boşanma davası açmıştır.

36. Başvuran 6 Eylül 2006 tarihinde Aile Mahkemesine başvurarak, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ("4320 sayılı Kanun") gereğince, hakkında koruma kararı verilmesini talep etmiştir.

37. Aile Mahkemesi aynı tarihte, yapılan talebi kabul etmiştir. Mahkemenin kararıyla, başvuranın eşinin, altı ay süre boyunca, başvurana ve çocuklarına karşı şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunması (4320 sayılı Kanununun 1/a maddesi) ve iletişim araçlarıyla rahatsız etmesi (4320 sayılı Kanununun 1/d maddesi) yasaklanmıştır. Başvuranın eşi aynı zamanda, müşterek evden uzaklaştırılmıştır. Mahkemenin kararında,

ilgilinin yapılan ihtarlara aykırı davranması halinde, hakkında özgürlükten yoksun bırakıcı cezaya hükmedileceği bildirilmiştir.

38. Aile Mahkemesi 24 Eylül 2007 tarihinde, çiftin boşanmasına ve çocukların velayetlerinin annelerine verilmesine karar vermiştir. Öte yandan bir kararla, çocuklar, sosyal hizmetlerin koruması altına verilmişlerdir. Söz konusu kararın ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“ Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığının 2006/16611 sayılı soruşturma evrakının incelenmesinde, davacı tarafından davalı aleyhine darp, tehdit, cinsel ilişkiye zorlamak [ve] hakaret suçlarından dolayı yapılan şikayet üzerine soruşturmanın halen devam ettiği Adli Tıp Kurumu Başkanlığı tarafından davacının muayenesi sonunda düzenlenen raporda davacının travma sonrası stres bozukluğu (...) tespit edildiği ve yaşadığı olay nedeniyle ruh sağlığının bozulduğunun tespit edildiği anlaşılmıştır. (...)

TGRT televizyonundan davacının katıldığı programa ait banda kopyası istenmiş; gelen cevabi yazıda, davacının “Kadının Sesi” programına 12.10.2005 tarihinde katıldığı; eşinin (...) kendisini kaçırdığını [ve] evliliği boyunca dayak yediğini, bu nedenle evden kaçtığını (...) anlattığı bildirilmiştir. Yayın bant kopyasının bir yıl arşivde saklandıktan sonra silindiği bildirilmiştir.

Toplanan deliller, tanık anlatımları ve Adli Tıp Kurumu Başkanlığı tarafından düzenlenen rapor dikkate alındığında, davalının, davacıyla şiddet uyguladığı, (...) davacının bir süre başka bir erkekle yaşadığı, bir televizyon yayınına katılarak, eşi ve evliliği hakkında konuştuğu anlaşılmıştır. Davacı, Y. isimli şahısla bir süre yaşadıkten sonra, taraflar bir araya gelmiştir. (...) Taraflar arasındaki evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı ve tarafların bir araya gelmelerinin mümkün olmadığını kabul etmek gerekmiştir. Evliliğin bozulmasında tarafların eşit kusuru bulunduğu kabul edilmiştir. Davacı ve çocukları halen bir sığınma evinde kalmaktadırlar.

Her iki tarafın da, çocuklara bakmaları mümkün görülmediğinden çocukların koruma altına alınmaları uygun bulunmuştur. (...) Taraflar eşit kusurlu kabul edildiğinden, tarafların manevi tazminat talepleri reddedilmiştir. Davacı lehine yoksulluk nafakasına hükmedilmesi uygun bulunmuştur (...).

39. Söz konusu boşanma kararı 14 Aralık 2007 tarihinde kesinleşmiştir.

40. Başvuran 1 Kasım 2012 tarihinde yeniden Aile Mahkemesine başvurarak, önleyici tedbirler alınmasını talep etmiştir. Talebini desteklemek

için, 2007 yılında boşandığını ve eski eşi tarafından sürekli olarak şiddetle ve ölümle tehdit edildiğini belirtmiştir.

41. Aile Mahkemesi 9 Kasım 2012 tarihinde, başvuranın talebini kabul etmiş ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un ("6284 sayılı Kanun") 5. maddesi gereğince, başvuranın eski eşinin, altı ay boyunca, ilgiliye yönelik tehdit, şiddet, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına karar vermiştir. Bunun yanı sıra, bu süre boyunca, başvuranı, iletişim araçlarıyla ya da sair surette rahatsız etmesi yasaklanmıştır. Mahkeme öte yandan, belirtilen süre zarfında, başvuranın evine yaklaşmamasına ve taşınmasına kanunen izin verilen ve zimmetinde bulunan silahları kolluğa teslim etmesine karar vermiştir. Mahkeme kararında, ilgilinin yapılan ihtarlara aykırı davranılması halinde, hakkında özgürlükten yoksun bırakıcı cezaya hükmedileceği bildirilmiştir.

42. Başvuran 10 Ekim 2013 tarihinde yeniden Aile Mahkemesine başvurarak, önleyici tedbirler alınmasını talep etmiştir. Daha önce de önleyici tedbirler alınması talebinde bulunduğunu; ancak tedbir süresinin dolduğunu ve eski eşi tarafından tehdit edilmeye devam edildiğini ve hayatının halen tehlikede olduğunu belirtmiştir.

43. Aile Mahkemesi 11 Ekim 2013 tarihinde, başvuranın bu yeni talebini de kabul etmiş ve daha önce alınmasına karar verdiği önleyici tedbirlere (yukarıda 41. paragraf) benzer tedbirler alınmasına karar vermiştir.

44. Başvuran 19 Haziran 2014 tarihinde yeniden Aile Mahkemesine başvurarak, önleyici tedbirler alınmasını talep etmiştir. Mahkeme aynı tarihte, yapılan talebi kabul etmiş ve iki aylığına, daha önce alınmasına karar verdiği önleyici tedbirlere (yukarıda 41 ve 43. paragraflar) benzer tedbirler alınmasına karar vermiştir.

C. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı Sosyal İnceleme Raporu

45. 14 Temmuz 2006 tarihinde başvurunu ve çocuklarını kabul eden Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı, 6 Mart 2014 tarihinde sosyal inceleme raporu düzenlemiştir. Raporun somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“M. Hanım 14 Temmuz 2006 tarihinde, aile içi şiddetten öldürülme/ölme riski ile (...) Danışma Merkezine başvurmuştur. (...) Sığınak ihtiyacı tespit edilmiş; beraberinde çocukları ile birlikte (...) sığınağa yönlendirilmiştir. (...) Aynı gün kabulleri gerçekleştirilmiştir. M. Hanım kısmen iyileşmiştir. Bir ev tutmuş ve sığınmaktan 29 Ağustos 2008 tarihinde ayrılmıştır. Çocuklar 11 Şubat 2008 tarihinde aile hâkiminin takdiri ve M. Hanım’ın da rızası ile devletin bakım yurduna yerleştirilmiştir. O günden bu yana, ekonomik koşulları kendisini engellemediği müddetçe çocuklarını düzenli ziyaret etmekte ve desteklemektedir. Eve çıktıktan sonra da, çocuklarını hafta sonları ve tatillerde yanına almakta, kişisel temasını en sıkı şekilde tutmaktadır. M. Hanım sığınağa geldiği okur-yazar değildi. (...) Eşi tarafından kaçırılıp, tecavüz edilerek evliliğe zorlanan M., evliliğinin başından itibaren ağır şiddet görmüştür. Kişinin anlattıklarından, ayak ve elleri bağlanarak sopa ile dövülme, (...) cinsel ilişkiye zorlanma, jilet gibi kesici aletlerle yaralanma, vücudunda sigara söndürülmesi, (...) kemiklerinin kırılması, aşağılanma, tecavüz, aç bırakılma, hapsedilme, tedavi olanaklarından yoksun bırakılma, izole edilme ve tehdit edilme gibi şiddet eylemlerinin uygulandığı anlaşılmaktadır. Ayaklarının kırılması sonucunda bir yıl boyunca elleri üstünde emeklemek zorunda kalmıştır. (...) M., bize geldiğinde de halen ayakları üzerinde durmakta zorluk çekiyordu. M., elektrik ve suyun olmadığı İstanbul’un bir köyünde açlık sınırında yaşamak zorunda kalmış ; bütün bu kötü koşullar içinde çocukları büyütme (...) çabası içinde yaşamıştır. Kaçmaya çalışmış; her defasında desteksizlikten dolayı yakalanıp, kocası tarafından tekrar eve getirilmiş; bütün bunların sonucunda da daha ağır şiddet görmüştür. Çocuklar da evlilik boyunca babaları tarafından fiziksel ve sözel şiddete (...) maruz kalmışlardır. Eğitim yaşları gelmiş olmasına rağmen, (...) okula gönderilmemişlerdir. (...) M. ve çocuklar sığınağa geldiklerinde ağır şiddete maruz kalmış olmanın bütün izlerini gösteriyorlardı. M.’nin doktora gitmesi eşi tarafından engellendiğinden, fiziksel şiddet sonucu kırılan ayaklarını tedavi ettirememiştir (...) bu yüzden, ayaklarının üstüne basamıyordu. (...) Yüzünde, özellikle göz çevrelerinde morluklar vardı. M. Hanım sığınmakta kaldığı iki buçuk yıl içinde birçok psikolojik destek aldı; ortopedist tarafından muayene edildi; fizyoterapiye yönlendirildi. M. Hanım, sığınmaktan ayrıldıktan sonra da dayanışma merkezi ile

iletişimi sürdürmüş; sosyal ve psikolojik desteğin yanı sıra hukuki destek de alarak, aldığı destekleri şiddetsiz bir hayat kurmak için kullanmıştır. Zaman zaman eski eşinden tehdit almış; bununla ilgili hukuki yollara başvurmuştur.

Sağlık durumunun yarattığı engel nedeniyle düzenli iş bulmakta zorluk yaşayan M. Hanım, (...) sosyo-ekonomik desteklere ihtiyaç duymaktadır.

Sonuç:

(...) M. Hanım (...) şiddetsiz bir hayat kurmak için ciddi aşamalar kaydetmiştir. (...)

Bir diğer ihtiyaç duyulan destek ise sağlık konusundadır. Kendisi astım hastası olmanın yanı sıra kronik obstrüktif akciğer hastalığı teşhis edilmiştir. (...)

Nisan 2013'te, basında, davasıyla ilgili çıkan bir haber üzerine, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi tarafından aranmış; M. Hanım'ın her türlü ihtiyacının bakanlık tarafından karşılanacağı taahhüt edilmiştir. Bunun üzerine, sosyal inceleme raporu hazırladık (...) ve ihtiyaçlarının analizi yaptık. (...) Bu başvurunun üzerinden bir yıla yakın zaman geçtiği halde, M. Hanım'ın mevcut koşullarında herhangi bir iyileşme olmamıştır. (...)

(...) 6284 sayılı Kanun kapsamında geçici maddi yardım talebine ilişkin dilekçeye cevaben, kendisinin valilikten zaman zaman yardım aldığı ve işsizlik maaşı aldığını belirten bir yanıt almıştır. Aynı yazıda, M. Hanım'a geçici maddi yardımın şiddet uygulayandan tahsil edildiği söylendiğinde, kendisinin bunu istemediğini beyan ettiği de söylenmiştir. (M. Hanım, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'nde yüz yüze yaptığı görüşmede geçici maddi yardımın şiddet uygulayandan tahsil edileceğini duyduğunda, şahsın saldırganlaşacağını düşünerek çekinmiş ve kendisinden hiçbir şey istemediğini belirtmiştir.)

(...) eski eşinin hala yakalanmaması, M. Hanım'ın hala can güvenliği sorununun devam etmesi, tehdit altında, tetikte yaşaması (...), adalet tarafından ömür boyu mağduriyete mahkûm edilmesi manasına gelmektedir. (...)"

II. İLGİLİ İÇ VE ULUSLARARASI HUKUK KURALLARI

A. İlgili iç hukuk kuralları ve uygulaması

1. İlgili iç hukuk

46. 12 Ekim 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 26 Eylül 2004 tarihli 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu şunları öngörmektedir:

“Kasten yaralama

Madde 86- (1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Ek fıkra: 31/3/2005 – 5328/4 md.) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,

(...)

(...) (Değiştirilmiş ifade: 5328-31.03.2005/4 md. “şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

(...)

Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi

Madde 88- (1) Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte ikisine kadar indirilebilir. Bu hükmün uygulanmasında kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesine ilişkin koşullar göz önünde bulundurulur.”

47. Türk Ceza Kanunu’nun 102/5 maddesinin, olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan hali aşağıdaki şekildedir:

“Cinsel saldırı

(...)

5) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması halinde, on yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.”

5237 sayılı Kanun’un 102. maddesi daha sonra 18 Haziran 2014 tarihli 6545 sayılı Kanunla değiştirilmiştir.

48. 14 Ocak 1998 tarihli 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un ilk hali, *Opuz/Türkiye* (No. 33401/02, § 70, AİHM 2009) davasında yer almaktadır. 26 Nisan 2007 tarihli 5636 sayılı Kanun ile değiştirilmiş halinin, somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

Madde 1

“Türk Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re’sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir:

Kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin;

a) Aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması,

b) Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması,

c) Aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi,

ç) Aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi,

d) Varsa silah veya benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesi,

e) Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması,

f) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanması amacıyla öngörülen süre altı ayı geçemez ve kararda hükmolunan tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hakkında hapis cezasına hükmedileceği hususu şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireyine ihtar olunur.

Eğer şiddeti uygulayan eş veya diğer aile bireyi aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise hâkim bu konuda mağdurların yaşam düzeylerini göz önünde bulundurarak daha önce Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Bu Kanun kapsamındaki başvurular ve verilen kararın infazı için yapılan icraî işlemler harca tâbi değildir.”

Madde 2

“Koruma kararının bir örneği mahkemece Cumhuriyet Başsavcılığına tevdi olunur. Cumhuriyet Başsavcılığı kararın uygulanmasını genel kolluk kuvvetleri marifeti ile izler.

Koruma kararına uyulmaması halinde genel kolluk kuvvetleri, mağdurların şikâyet dilekçesi vermesine gerek kalmadan re’sen soruşturma yapar (...).

Cumhuriyet Başsavcılığı koruma kararına uymayan eş veya diğer aile bireyleri hakkında Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açar.

Fiili başka bir suç oluştursa bile, koruma kararına aykırı davranan eş veya diğer aile bireyleri hakkında ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

(...)"

49_4320 sayılı Kanun yerine, 8 Mart 2012 tarihli 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

İşbu Kanun’un somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

Birinci Bölüm

“(…)

Amaç, kapsam ve temel ilkeler

Madde 1. (1) Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) (...) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir. (...)

ç) (...) kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

(...)

İkinci Bölüm

Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler

(...)

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

Madde 4 – (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) İşyerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağını anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

Madde 5 – (1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
- b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
- c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
- ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.
- d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
- e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
- f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
- g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

(...)”

2. İlgili iç hukuk uygulaması

50. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 12 Mayıs 2009 tarihinde verdiği kararda (E. 2009/170, K. 2009/9411) aşağıdaki tespitlerde bulunmuştur:

“(…) N.B.’in “telefonla hakaret [ve] tehdit” edildiğine dair şikâyeti üzerine, Ödemiş Cumhuriyet Başsavcılığı, 8 Nisan 2008 tarihinde; şüpheli E.B. hakkında 4320 sayılı (...) Yasanın 1. maddesinde yazılı tedbirlere hükmedilmesini talep etmiştir. Ödemiş Asliye Hukuk Mahkemesi, Aile Mahkemesi sıfatıyla 14 Nisan 2008 tarihinde, E.B.’in eşi N.B.’ye karşı bir ay süreyle şiddete yönelik davranışlarda bulunmamasına, evden uzaklaştırılmasına, eşine aylık 125 TL. tedbir nafakası ödemesine karar vermiş, bu karar davalı E. tarafından temyiz edilmiştir. (...)”

4320 sayılı Kanun, aile içi şiddeti durdurma, özellikle kadını ve çocuğu koruma amacıyla çıkartılmıştır. Aile Mahkemesi tarafından, bu kanun uyarınca verilen kararların kısa süreli, geçici tedbir niteliği de göz önünde bulundurularak temyiz ve itiraz yolunun kapalı olduğu yerleşmiş Yargıtay uygulamasıyla sabittir. Ancak, temyiz yolu kapalı olan kararlar; bu Yasanın uygulanabileceği kişiler, resmi olarak evlilik birliği devam edenler hakkındaki kararlardır. Somut olayda; tarafların 14.11.2007 tarihinde boşandıkları (...) anlaşılmaktadır. Boşanan kişiler hakkında 4320 sayılı Kanuna göre tedbire hükmedilemez. Bu nedenle karar Yasanın açık olarak ihlali niteliğinde bulunduğundan, bozulması gerekmiştir. (...)”

51. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından 2012 yılının Mart ayında “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Mevzuattaki ve Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin TBMM Raporları” başlıklı bir rapor yayımlanmıştır.

Söz konusu raporun somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“**TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun** 14.10.2009 tarihli toplantısında Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Varsa Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Alt Komisyon Kurulmasına karar verilmiştir. (...)”

İkinci Bölüm

Alt komisyon toplantılarında dinlenen uzmanların sunumları

(...)

4. Ankara 8. Aile Mahkemesi Hâkimi E.K.

(...) Ankara 8. Aile Mahkemesi Hâkimi E.K., alt komisyon tarafından dinlenmiştir.

(...)

E. K. tarafından toplantının devamında, 4320 sayılı (...) Kanunda ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunda yapılabilecek somut değişiklik önerileri getirilmiştir. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

(...)

13) Boşanmış olan eşlerle ilgili olarak ortaya çıkan şiddet vakalarında ve nikahsız birlikteliklerde gerçekleşen şiddette, 4320 sayılı (...) Kanunun uygulanması konusunda tereddütler olduğu, kanunda bu hususta boşluk olduğu; 4320'nin sağladığı koruma tedbirlerinin bu tür durumlarda uygulanması konusunda Yargıtay Hukuk Daireleri ile Yargıtay Ceza Daireleri arasında çelişik görüşler olduğu ifade edilmiştir. E.K. kendisinin, 4320 sayılı kanunundan kaynaklanan koruma tedbirlerini, boşanmış eşler arasında ortaya çıkan veya nikahsız birlikteliklerde gerçekleşen şiddet vakalarında da uyguladığından bahsetmiştir. Bu tedbir kararlarının Medeni Kanunun 1. maddesinde yer alan, hâkimin hukuk yaratması ilkesi doğrultusunda ve CEDAW¹ ile Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Sözleşmelerine dayanılarak verildiği belirtilmiştir. Anayasanın 90. maddesinin 5. fıkrası uyarınca adı geçen uluslar arası sözleşmelerin kanun hükmünde olduğu ve iç hukukun bir parçası oldukları belirtilmiştir. Uygulamadaki bu sorunun aşılabilmesi için, boşanmış yahut birlikte yaşayan ama aralarında evlilik bağı olmayan çiftlerin de bu korumadan yararlanmasının gerektiği ve kanunda buna ilişkin bir düzenlemenin getirilmesinin gerektiği belirtilmiştir.

(...)

Dördüncü Bölüm **Değerlendirme ve Çözüm Önerileri**

(...)

1. Hukuki Alana Yönelik

(...)

17) Kadına karşı şiddetin önlenmesi için sadece aile içi şiddete uğrayanlar değil aynı zamanda boşanmış veya birlikte yaşayan - evlilik bağı olmayan- kişiler içinde 4320 sayılı kanunun sağladığı korumadan yararlanacak şekilde ilgili kanunlarda düzenlemelere gidilmelidir. (...)

(...)"

3. İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün Raporu

52. İnsan Hakları İzleme Örgütü 4 Mayıs 2011 tarihinde "Kocandır, Döver de Sever de: Türkiye'de Aile İçi Şiddet ve Korumaya Erişim" başlıklı bir rapor yayımlamıştır. Söz konusu belge, diğer birçok konunun yanı sıra,

---

¹ Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

4320 sayılı Kanun'daki eksikliklerin tespitine ilişkindir. Bahse konu raporun somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“II. Yasal Reformlar ve Eksiklikler

(...)

4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun: Belirsizlikler ve Eksiklikler

Türkiye 1998 yılında kabul ettiği 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunla (...) kişiyi aile içi şiddetten korumak için sivil mekanizmalar öneren öncü ülkeler arasında yerini aldı.

Bu kanunla (2007'deki değişikliklerle) oluşturulan koruma kararı sistemine göre aynı çatı altında yaşadığı bir aile bireyinden şiddet gören kişi doğrudan ya da savcılık aracılığıyla bir aile mahkemesinden emir çıkartılmasını talep edebilir. Aile mahkemesi hâkimi azami altı ay süreli bir koruma kararı çıkartabilir ve bu emirde davalının şiddet ve korkuya dayalı söz ve davranışlarda bulunmaması, evi terk etmesi, mağdur ve çocuklarının ev ya da okulundan uzak durması, mağdurun mallarına zarar vermemesi veya mağdurla iletişime geçmemesi, silahlarını teslim etmesi ya da evde alkol ya da uyuşturucu madde kullanmaması gibi tedbirler bulunabilir. Bu emir yeni bir ihlal söz konusu olduğunda altı aylığına yenilenebilir. Hâkim “uygun göreceği” benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir ve kusurlu eşin mağdura nafaka ödemesini emredebilir. Kadın olağanüstü tehlikeli bir konumda olduğundan temel amaç bu kararın en fazla bir iki gün içinde çıkarılmasıdır.

Uygulama olarak kadın polise başvurabilir; bu durumda polis bir risk değerlendirme formu doldurarak kadına koruma işleminin nasıl işleyeceğini anlatmalıdır. Mart 2008'de yayınlanan 4320 sayılı Kanunun uygulama yönetmeliğinde bu mekanizmanın detayları anlatılmakta, kolluk görevlilerinin kararın uygulanıp uygulanmadığını, gerekirse haftada bir evi ziyaret ederek izlemesi gerektiğini ve koruma kararı çıkartılması için hiçbir bedel talep edilmemesini belirtmektedir.

Yasa ve yapılan değişikliklere göre koruma emirleri evli çift ayrılmış olsa bile şiddet kullanan eş, çocuk ya da aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri için çıkarılabilir.

Ancak yasayı uygulamakla görevli olan yetkililer arasında, koruma kararlarıyla ilgili olarak kimin eş ya da diğer “aile” bireyleri sayılacağına dair farklı görüşler bulunuyor. Bu görüş farklılığı da birçok kadın için şiddete karşı korumaya erişimi esasen piyangoya dönüştürerek yasanın etkinliğini zayıflatıyor.

Bu hükmün en dar anlamda yorumlanması sonucunda, koruma kararının yalnızca medeni kanuna uygun evli çiftler için uygulanabileceği, oldukça yaygın olan ve yasal olarak tanınmayan dini nikâhla evlenmiş kişiler içinse etkili olamayacağı tehlikesi bulunuyor. Yasanın daha liberal yorumlanması boşanmış ve sadece dini nikâhla evlenmiş olan kadınların da koruma kararlarına erişimini sağlayacaktır.

Bazen aynı şehirde ve hatta aynı adliye sarayındaki savcılar, hâkimler ve kolluk görevlileri arasında kimlerin koruma kararı kapsamına girdiği konusunda fikir ayrılığı bulunabiliyor. Birçok hâkim İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne, koruma

kararına uygunluk açısından takdir yetkilerini oldukça sık kullandıklarını ve bu sayede boşanmış, evli olmayan ya da dini nikâhla evlenmiş kadınlar için de koruma kararı çıkartabildiklerini söyledi. Ancak İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün görüştüğü bazı savcılar böyle bir takdir yetkisinin bulunmadığını ve yasanın yalnızca resmi nikâhla evlenmiş eşler için uygulanabileceğini ifade etti. (...)

(...)

Diyarbakır'da, koruma kararı süreciyle ilişkili üç ana yetkiliyle yapılan görüşmelerde her biri uygunluk konusunda farklı yanıtlar verdi. Diyarbakır'dan bir aile hâkimi İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne "4320 sayılı kanunu, çiftler birlikte yaşıyorsa, dini nikâhlı olanlara da uyguluyoruz" dedi. Diyarbakır başsavcısı ise "Çiftlerin [resmi] nikâhlı olmaması halinde –belki Ankara'daki biri için mümkündür ama- [4320 no.lu] yasada yazılı olmadığı için burada uygulamıyoruz... Kişisel olarak yasada yer alması gerektiğini düşünüyorum ama yazmadığı için biz de uygulamıyoruz" dedi. (...)

İnsan Hakları İzleme Örgütü, koruma ihtiyacı olmasına rağmen vakalarıyla ilgilenen yetkililerin yasayı dar yorumlaması nedeniyle koruma kararı çıkartamayan birçok kadın olduğunu belgeledi (...)

(...)

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü genel müdür yardımcısı İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne şöyle dedi:

Bu kanunla [4320] büyük yol kat ettik ama uygulamaya ve pratikte neye ihtiyaç olduğuna odaklanmamız lazım... Yasanın diğer kadınları da kapsayacak şekilde genişbilmesi lazım, ne de olsa yasalar toplum için yapılır.

Bazı avukatlar koruma kararı çıkartılması için aranan uygunluk kriterlerinde kadınlar arasında ayrımcılık yapılmaması gerektiğini savunurken Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) gibi uluslararası sözleşmelerine referans yapıyor. Ancak bazı hâkimler bu argümanı dikkate almıyor. Bir tanesi "Bizim yasamız bu ülkenin yasalarıdır, bize böyle şeylerle gelmeyin", bir diğeri ise "uluslararası hukuk geleneklerimiz için geçerli değildir" demiştir. Oysa Anayasa'nın 90. maddesine göre usulüne uygun olarak yürürlüğe konmuş uluslararası sözleşmeler kanun hükmündedir ve ulusal yasalar bunlara aykırı olamaz.

Başka hâkimler ise evli olmayan başvuranlar için koruma kararı çıkartırken bölgesel ve uluslararası hukuku temel almaktadır. İstanbul'da oldukça ses getirmiş bir davanın hâkimi "Her ne kadar taraflar resmen evli olmasalar da, bu maksatla birlikte yaşamakta" olduklarına hükmetmiştir. Avrupa ve uluslararası insan hakları standartlarına gönderme yaparak "Türkiye'nin uluslararası hukuk uyarınca kadınları şiddetten koruma yükümlülüğü vardır." demiştir.

(...)"

B. İlgili uluslararası hukuk

53. İlgili uluslararası hukuk kuralları *Opuz* davasında (yukarıda anılan, §§ 72-82) yer almaktadır.

54. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 7 Nisan 2011 tarihinde, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme'yi (İstanbul Sözleşmesi) kabul etmiştir. İşbu Sözleşme 14 Mart 2012 tarihinde Türkiye tarafından onaylanmış ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İstanbul Sözleşmesi'nin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“(…)

Kadına karşı şiddetin, kadınlarla erkekler arasında tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin, erkeklerin kadınlara üstünlüğüne, kadınlara karşı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların tam anlamıyla ilerlemelerinin engellenmesine yol açtığı bilincinde olarak;

Kadına karşı şiddetin yapısal özelliğinin toplumsal cinsiyete dayandığını ve kadına karşı şiddetin, kadınların erkeklere nazaran daha ast bir konuma zorlandıkları en önemli sosyal mekanizmalardan biri olduğunun bilincinde olarak;

(…)

Madde 4 – Temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması

1. Taraflar herkesin, özellikle de kadınların, gerek kamu gerekse özel alanda şiddete maruz kalmaksızın yaşama hakkını yaygınlaştırmak ve korumak için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

2. Taraflar, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı kınayacak ve ayrımcılığı önlemek üzere, özellikle aşağıdakiler dâhil olmak üzere, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır:

– ulusal anayasalarında veya ilgili diğer mevzuata kadın erkek eşitliği ilkesini dâhil edecek ve bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesini temin edeceklerdir;

– yerine göre, yaptırımların uygulanması yolu da dâhil olmak üzere, kadınlara karşı ayrımcılığı yasaklayacaklardır;

– kadınlara karşı ayrımcılık yapan yasa ve uygulamaları yürürlükten kaldıracaklardır.

(…)

Madde 5 – Devletin yükümlülükleri ve titizlikle yapması gereken inceleme ve araştırmalar

1. Taraflar kadınlara karşı herhangi bir şiddet eylemine girişmekten imtina edecek ve devlet yetkililerinin, görevlilerinin, organlarının, kurumlarının ve Devlet adına hareket eden diğer aktörlerin bu yükümlülüğe uygun bir biçimde hareket etmelerini temin edeceklerdir.

2. Taraflar, devlet dışı aktörlerce gerçekleştirilen ve bu Sözleşmenin kapsamı dâhilindeki şiddet eylemlerinin önlenmesi, soruşturulması,

cezalandırılması ve bu eylemler nedeniyle tazminat verilmesi konusunda azami dikkat ve özenin sarf edilmesi için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

(...)

Bölüm IV – Koruma ve destek

Madde 18 – Genel Yükümlülükler

1. Taraflar tüm mağdurları daha başka şiddet eylemlerine karşı korumak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

2. Taraflar, iç hukukları uyarınca, bu Sözleşmenin 20 ve 22'nci maddelerinde belirtilen genel ve uzman destek hizmetlerine sevk de dâhil olmak üzere, mağdurları ve tanıkları bu Sözleşmenin kapsadığı her türlü şiddet eylemine karşı korur ve desteklerken; yargı birimleri, savcılar, kolluk kuvvetleri, yerel ve bölgesel yönetimler dâhil, ilgili tüm devlet kurumlarının yanı sıra, sivil toplum kuruluşları ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla etkili bir işbirliği için uygun mekanizmaların mevcudiyetini temin etmek üzere, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

(...)

Bölüm VI – Soruşturma, kovuşturma, usul hukuku ve koruyucu tedbirler

Madde 49 – Genel yükümlülükler

1. Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayı ile ilgili soruşturma ve yasal işlemlerin, bir yandan cezai işlemlerin tüm safhalarında mağdurun hakları dikkate alınırken, gereksiz bir gecikme olmaksızın sürdürülmesini temin etmek üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

2. Taraflar temel insan haklarına uygun bir biçimde ve toplumsal cinsiyet temelli bir şiddet eylemi anlayışıyla, Sözleşme uyarınca belirlenen suçların etkili bir biçimde soruşturulup kovuşturulmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 50 – Ani mukabele, önleme ve koruma

1. Taraflar sorumlu kolluk kuvveti birimlerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemine karşı, mağdurlara yeterli korumayı derhal sağlayarak süratle ve gereken biçimde mukabelede bulunmalarını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2. Taraflar önleyici operasyonel tedbirler ve kanıt toplama da dâhil olmak üzere, sorumlu kolluk kuvveti birimlerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemini süratle ve uygun bir biçimde önlemesi ve bunlara karşı koruma sağlamasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 51 – Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi

1. Taraflar riski yönetmek ve gerektiğinde koordineli bir biçimde emniyet ve destek temin etmek üzere tüm yetkili makamların ölüm riski, durumun ciddiyeti ve şiddet eyleminin tekrarlanması riskini değerlendirmelerini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2. Taraflar 1. fıkrada belirtilen değerlendirmede, soruşturmada ve koruyucu tedbirler uygulamasının her aşamasında, bu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerini gerçekleştirenlerin ateşli silahlara sahip olduğunun göz önüne alınmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

(...)

Madde 53 – Engelleme veya koruma emirleri

1. Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet mağdurlarının uygun engelleme veya koruma emirlerinden yararlanmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2. Taraflar 1. fıkrada sözü edilen engelleme emirlerinin aşağıdaki niteliklere sahip olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

– söz konusu emirler mağdurun derhal korunmasını sağlayacak ve mağdura gereksiz finansal veya idari yük getirmeyecektir;

– belirli bir süre için veya bu süreyle ilgili bir değişiklik yapılmıyca veya yürürlükten kalkıncaya kadar verilecektir;

– gerektiğinde derhal yürürlüğe (*ex parte*) girecektir;

– diğer yargı süreçlerinden bağımsız olarak veya bunlara ilaveten verilebilecektir;

– daha sonra başlatılabilecek yargı süreçlerine dâhil edilmesi mümkün olacaktır.

3. Taraflar 1. fıkrada saptanan kısıtlama veya koruma emirlerinin ihlallerin etkili, orantılı ve caydırıcı cezai veya diğer yasal yaptırımlara tabi olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

(...)"

55. Bakanlar Komitesi'nin 1222. sayılı toplantısında (11-12 Mart 2015), yukarıda anılan *Opuz* kararının uygulanmasını denetlemesi sırasında, aşağıdaki kararlar alınmıştır:

“Kararlar

Delegeler

Bireysel önlemler

1. Türk makamları, başvuranın özellikle şu anda halen koruma tedbirinden yararlanıp yararlanmadığını ve şayet yararlanıyorsa bunun

etkili bir şekilde uygulanıp uygulanmadığı ile ilgili olarak güncel durumuna ilişkin bilgi vermeye davet edilmektedir.

Genel önlemler

2. Aile içi şiddeti önlemek amacıyla, özel ulusal eylem planı, mevzuat tedbirleri, yöntemlerin güçlendirilmesi, eğitim ve duyarlılık tedbirleri de dâhil olmak üzere 2005 ve 2010 yılları arasında bir dizi tedbirler alındığını kaydetmektedir;
3. Bununla birlikte, raporlardan, söz konusu tedbirlerin, ulusal makamların, aile içi şiddet ile ilgili davalarda uygun bir çözüm sağlamak için yetersiz olduğu ve bu sebeple, bu kararın uygulanması için gerekli tedbirlerin uygulanmasında ciddi bir gecikme yaşandığı anlaşılmaktadır;
4. Bu bağlamda, **Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme'nin** (İstanbul Sözleşmesi) onaylanmasının olumlu bir gelişme olduğunu; ancak kararın gereklerinin yerine getirilmesi için ek önlemler alınması gerektiğini belirtmektedir;
5. Türk makamlarından, bugüne kadar alınan önlemlerin kapsamını ve etkilerini gösteren ayrıntılı bir değerlendirme ve bu değerlendirmenin sonuçlarının yanı sıra bu kararı uygulamaya yönelik olarak gerçekleştirilmesi planlanan ve/veya bu sebeple alınan ek önlemleri de içeren güncel bilgiler sunmaya davet edilmektedir;
6. Yukarıda sıralanan değerlendirmeler ışığında, söz konusu davanın **nitelikli izleme usulüne** alınmasına karar verilmiştir.”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. HÜKÜMETİN İLK İTİRAZI HAKKINDA

56. Hükümet, başvuru formunda yer alan eklerin, Mahkeme İçtüzüğü'nün 47. maddesine uygun olarak sunulmadığını ve başvuranın başvuru formunu imzalamadığını ileri sürmektedir. Bu itibarla, Mahkeme'yi söz konusu başvuruyu kayıttan düşürmeye davet etmektedir.

57. Başvuran, başvuru formunun usulüne uygun olduğunu ifade etmektedir.

58. Mahkeme, başvuru eklerinin sunulmasına ilişkin koşulların, başvurunun geçerliliğini hangi şekilde etkileyeceği konusunda Hükümet'in,

herhangi bir açıklamada bulunmadığını tespit etmekte ve başvurunun, bir başvuran tarafından sunulma şeklinin, kabul edilebilirliğini hiçbir şekilde etkilemeyeceğinin altını çizmektedir. Öte yandan, Mahkeme'ye gönderilen başvuru formunun son sayfası imzalanmamış olsa bile, bu formun ekinde, Mahkeme'ye başvuru formuyla aynı gün iletilen ve başvuranın temsilcisine, kendisini Mahkeme önünde temsil etmesi için yetki verdiğini bildirdiği, başvuran ve temsilcisi tarafından imzalanmış olan bir yetki belgesi bulunduğu da bir gerçektir. Başvuranın, yetki belgesi üzerindeki imzası, başvuruda bulunmak amacıyla, avukatına özel ve açık bilgiler verdiğini kanıtlamaktadır (*Alican Demir/Türkiye*, No. 41444/09, §§ 61-64, 25 Şubat 2014). Dolayısıyla, Mahkeme'ye sunulan başvurunun, başvuranın, Sözleşme'nin 34. maddesi ile tanınan bireysel başvuru hakkını uygun şekilde ve gerektiği gibi kullanmasının bir sonucu olmadığını düşündürecek herhangi bir unsur bulunmamaktadır. Bu nedenle, Mahkeme, usulüne uygun olarak başvuruda bulunulduğunu değerlendirmektedir.

59. Dolayısıyla Mahkeme, Hükümetin ilk itirazını reddetmektedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

60. Başvuran, eski eşi tarafından işkenceye ve aşağılayıcı muamelelere maruz bırakıldığını iddia etmektedir. Başvuran ulusal makamları, maruz kaldığı işkence eylemlerini önlememekle suçlamakta ve beyanlarını desteklemek için Sözleşme'nin 3. maddesini ileri sürmektedir.

Başvuran öte yandan, içinde buldukları durumun, çocuklarının ve kendisinin huzurlu ve sakin bir yaşam sürmelerine engel olduğunu iddia etmektedir. Bu nedenle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Sözleşme'nin 13. maddesine dayanarak, halen sonuçlanmayan ceza yargılamasının aşırı uzun süresinden şikâyet etmekte ve söz konusu yargılamanın etkin olmadığını iddia etmektedir. Bununla birlikte, Sözleşme'nin 1 ve 5. maddelerine dayanarak, maruz kaldığı ağır şiddet

eylemlerinden korumaması ve henüz sonuçlanmayan yargılamanın süresi nedeniyle Devlet'in yükümlülüklerini yerine getirmediğini ileri sürmektedir.

61. Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır. Öte yandan, Mahkeme'yi, başvuranın Sözleşme'nin 13. maddesi bağlamındaki şikâyetini, yalnızca 3. madde açısından incelemeye davet etmektedir.

62. Mahkeme, olayların hukuki nitelendirilmesi konusunda tek yetkili olduğunu ve başvuranlar ya da Hükümetler tarafından bunlara atfedilen nitelendirmelere bağlı olmadığını hatırlatmaktadır. Örneğin, hâkim hukuku kendiliğinden uygular (*jura novit curia*) ilkesi gereğince, Mahkeme, şikâyetleri, tarafların ileri sürmediği bir madde ya da fıkra açısından re'sen incelemiştir. Esasen bir şikâyet, ileri sürülen basit hukuki araç ya da argümanlarla değil, dile getirilen olay ve olgular çerçevesinde belirginleşir (bk. *Aksu/Türkiye* [BD], No. 4149/04 ve 41029/04, § 43, AİHM 2012).

Mahkeme, başvuranın şikâyet ettiği koşullar ile şikâyetlerini dile getirme biçimini dikkate alarak, söz konusu şikâyetleri Sözleşme'nin 3. maddesi açısından inceleyecektir (benzer bir yaklaşım için, *E.M./Romanya*, No.43994/05, § 51, 30 Ekim 2012 ve *Valiulienė/Litvanya*, No. 33234/07, § 87, 26 Mart 2013).

Sözleşme'nin 3. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“ Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

A. Kabul edilebilirlik hakkında

63. İşbu şikâyetin Sözleşmenin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka hiçbir kabul edilemezlik engeline takılmadığını tespit eden Mahkeme, kabul edilebilirliğine karar vermektedir.

B. Esas hakkında

1. Tarafların iddiaları

a. Başvuranın iddiaları

64. Başvuran, Devletin, özel kişiler tarafından yapılanlar da dâhil olmak üzere, işkence, kötü ve aşağılayıcı muamelelere karşı tüm vatandaşlarını korumakla yükümlü olduğunu ileri sürmektedir. Öte yandan, düzenlenen raporlarla, eşinin kendisine insanlık dışı muamelelerde bulunduğu tespit edildiğini iddia etmektedir. Başvuran, Hükümet'in, her türlü işkence eylemini önlemeye yönelik mekanizmalar ve sosyal yaşam alanı oluşturma görevi bulunduğu kanaatindedir. Bu bağlamda, kadınlara yönelik şiddet eylemleri ile ilgili soruşturmanın etkisiz olması ve sonuçlanmaması nedeniyle, bu tür şiddet eylemlerinin sayısının artacağını ve saldırganların çekinmeden şiddet eylemlerinde bulunabileceklerini ileri sürmektedir.

65. Başvuran, Hükümet'in mevcut başvuruya konu şikâyetten önce adli makamlara başvurulmadığı ile ilgili iddiasının kabul edilemez olduğu kanaatindedir (aşağıda 71. paragraf). Bu bağlamda, başvuranın ilgili mercilere şikâyetini iletmesinden sonra bile ve uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen, somut olayda başlatılan ceza yargılamasının, dayanaktan yoksun olarak değerlendirilen diğer iddialar ile ilgili değil, yalnızca yaralama ile ilgili olduğunun altını çizmektedir. Başvuran, adli makamların, maruz kaldığı insanlık dışı muameleler ve işkence eylemleri ile ilgili soruşturma yürütmediklerini ifade etmektedir. Öte yandan, saldırganın yakalanmadığını ve hakkında herhangi bir önleyici ya da caydırıcı tedbir alınmadığını bildirmektedir. Başvuran, Hükümet'in, maruz kaldığı muameleleri önlememesi ve yürütülen soruşturmalarda neticeye varılamaması nedeniyle Sözleşme'nin 3. maddesinin esas ve usul yönünden ihlal edildiğini; bu nedenle mağdur olduğunu ileri sürmektedir.

66. Başvuran, Hükümeti, Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen ve kötü muamelelere maruz kaldığının bildirildiği raporu dikkate almamakla

suçlamaktadır. Çocuklarının ve kendisinin bu tür muamelelere maruz kalma riski bulunmasına rağmen, ulusal makamların, çocuklarını ve kendisini korumak için herhangi bir önleyici tedbir almadığını ileri sürmektedir. Başvuran bugün hala yaşıyor olmasını, kadınlar için hizmet veren bir vakfın desteği sayesinde olduğunu ifade etmektedir. Korumaya yönelik tedbirler alınmaması nedeniyle, çocuklarıyla birlikte her türlü şiddetten uzak bir şekilde, güven ve huzur içinde yaşama hakkını ihlal edildiğini iddia etmektedir. Başvuran, her an şiddete maruz kalacak olma korkusuyla saklanarak yaşamak zorunda kaldığını iddia etmektedir. Başvuran, yetkililerden herhangi bir destek görmemiş ve çocuklarından ayrı yaşamak zorunda bırakılmıştır. Öte yandan, eski eşi hakkında açılan ceza soruşturmalarının sonuçlanmaması aile hayatına zarar vermiştir.

67. Türk Ceza Kanunu'nda, kadına yönelik şiddet ile ilgili cezalar yer almasına rağmen, başvuran, şikâyetinin ciddiye alınmadığını, ciddi bir soruşturma konusu yapılmadığını ve konuyla ilgili olarak henüz herhangi bir sonuca varılmadığını ileri sürmektedir. Bu nedenle, Hükümet'in, uygun bir yasal çerçeve bulunduğu yönündeki itirazı kabul edilemezdir (aşağıda 72. paragraf).

68. Bu bağlamda başvuran, 4320 sayılı Kanun'un ilk halinde, koruma tedbirinden yalnızca evli ve eşleriyle aynı evde yaşayan kadınların yararlanabileceğinin öngörüldüğünü ileri sürmektedir. Başvuran, 5636 sayılı Kanun ile (ilgili iç hukuk, yukarıda 48. paragraf) 4320 sayılı Kanun'un uygulama alanının genişletildiğini; yapılan iyileştirmeler sonrasında, mahkeme kararıyla eşlerinden ayrı yaşamasına izin verilen veya fiili olarak ayrı yaşayan evli kadınların söz konusu Kanun ile sağlanan korumadan yararlanabildiklerini belirtmektedir. Başvuran, Hükümet'in bu yöndeki iddialarına karşı çıkmakta (aşağıda 72. paragraf), bunun yanı sıra 1998 ve 2012 yılları arasında, 6284 sayılı Kanun'un kabul edildiği tarihte, boşanmış ya da bekâr kadınların bu Kanun ile sağlanan korumadan yararlanamadıklarını ifade etmektedir. Başvuran, beyanlarını desteklemek

için, Yargıtay tarafından verilen bir kararı sunmaktadır (bk. ilgili iç hukuk uygulaması, yukarıda 50. paragraf).

69. Öte yandan başvuran, başvurunun yapıldığı tarihe kadar, koruma tedbirlerinden yararlanmak isteyen kadınların aile mahkemelerine ancak çalışma saatlerinde başvurabildiklerini iddia etmektedir. Bu durumun, sığınma evlerine kabulleri için de geçerli olduğunu belirtmektedir.

b. Hükümetin iddiaları

70. Hükümet, Devletin, üçüncü kişilerin kötü muamelelerine karşı bireyleri koruma yönünde pozitif yükümlülüğü bulunduğunu kabul etmektedir. *Opuz/Türkiye* (No. 33401/02, §§ 129 ve 159, AİHM 2009) kararına atıfta bulunarak, Devletin pozitif yükümlülüğünün doğmasının, resmi görevlilerin, bildikleri veya bilmeleri gereken bir kötü muamele riskini önlemek için makul adımlar atmamış olmalarına bağlı olduğunu ifade etmektedir.

71. Hükümet somut olayda, başvuranın gördüğünü iddia ettiği muamelelerden, ulusal makamların, ilgilinin herhangi bir mercie müracaatta bulunmasından önce haberdar olamayacaklarını ileri sürmektedir. Hükümet somut olayda, 3. maddenin esası yönünden Devletin sorumluluğunu doğuracak herhangi bir durum bulunmadığı kanaatindedir. Bu bağlamda, Sözleşme'nin 3. maddesinin esası yönünden ihlal bulunmadığını ifade etmektedir.

72. Hükümet, 5636 sayılı Kanun ile, koruma tedbirlerinden, mahkemece boşanma kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan aile bireylerinin de faydalanması amacıyla 4320 sayılı Kanun'un uygulama alanının genişletildiğini ileri sürmektedir. Hükümet ek görüşlerinde, Mahkeme içtihatlarında ve uluslararası sözleşmelerde belirlenen standartların, Anayasa'nın 90. maddesi gereğince, doğrudan uygulanabilecek nitelikte olduğunu iddia etmektedir. Hükümet öte yandan,

6284 sayılı Kanun ile, evli ve yalnız olan kişiler arasında var olabilecek ayırım ortadan kaldırıldığını; bu kapsamda, evli veya bekâr olmasına bakılmaksızın, kadınların bundan böyle kanunla öngörülen koruma tedbirlerinden yararlanabildiklerini ifade etmektedir.

73. Hükümet yeniden *Opuz* davasına (yukarıda anılan, § 150) atıfta bulunarak, usulü gereklilikler yönünden, 3. maddenin etkili bir yargı sisteminin kurulmasını gerektirdiğini kabul etmektedir. Hükümet somut olayda, ulusal makamların, başvuranın şikâyetinden hemen sonra harekete geçtiğini ve başvuranın kötü muameleye maruz kalıp kalmadığının tespit edilmesi amacıyla çok sayıda soruşturma işleminin (müşteki, şüpheli ve tanık ifadelerinin alınması, psikiyatri raporları alınması... gibi) gerçekleştirildiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte, Cumhuriyet savcısı, başvuranın eski eşi aleyhine yaralama suçundan kamu davası açmıştır.

74. Hükümet bununla birlikte, başvuranın şikâyeti üzerine yürütülen soruşturmanın uzun sürmesi ve halen derdest olması konusunda üzüntü duyduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, Mahkeme'nin, Sözleşme'nin 3. maddesinin usulü gereklilikleri doğrultusunda verdiği kararların ve bu konudaki yerleşik içtihatlarının farkında olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, Sözleşme'nin 3. maddesinin usulü yönü ile ilgili değerlendirmeyi Mahkeme'nin takdirine bıraktığını ifade etmektedir.

75. Başvuranın, Sözleşme'nin 8. maddesi bağlamındaki şikâyetiyle ilgili olarak, Hükümet, başvuranın ilgili mercilere şikâyetini iletmesinden sonra, başvuran yönelik fiziksel veya psikolojik kötü muamele yapıldığına dair hiçbir emare bulunmadığının; bu durumda 8. madde yönünden sorumluluğunu gerektirecek bir durum olmadığının altını çizmektedir. Öte yandan Hükümet, *Osman/Birleşik Krallık* (28 Ekim 1998, §§ 128-130, *Karar ve Hükümler Derlemesi* 1998-VIII) davasına atıfta bulunarak, Mahkeme'nin söz konusu davada, polisin, başvuranın yaşamının tehlikede olduğunu bildiğinin tespit edilmemesi nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna vardığının altını çizmektedir.

Dolayısıyla Mahkeme'yi, somut olayda 8. maddenin ihlal edilmediği yönünde karar vermeye davet etmektedir.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

a. Genel ilkeler

76. Mahkeme, Sözleşme'nin 1. maddesi 3. maddesi ile birlikte okunduğunda, Yüksek Sözleşmeci Tarafların, kendi egemenlik alanlarında bulunan herkes için, Sözleşme'de tanımlanan hak ve özgürlükleri güvence altına almaları gerektiğini ve bireylerin herhangi bir şekilde, buna özel kişilerin muameleleri dâhil olmak üzere, işkenceye veya insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye tabi tutulmamaları için uygun tedbirleri almaları gerektiğini hatırlatmaktadır. Bilhassa aile içi şiddet mağduru olan çocukların ve diğer savunmasız kişilerin, kişi dokunulmazlığı hakkının bu derece ağır şekilde ihlal edildiği durumlara karşı, devlet tarafından etkin önleyici tedbirler alınmak suretiyle korunmaları gerekmektedir (yukarıda anılan *Opuz* kararı, içtihat atflarıyla birlikte § 159).

77. Mahkeme daha önce, yetkililerin – bazı durumlarda Sözleşme'nin 2 ya da 3. maddesinden, bazı hallerde ise sadece 8. maddeden veya 8. maddeyle birlikte 3. maddeden kaynaklanan- pozitif yükümlülüklerinin, özel kişilerin şiddet eylemlerine karşı korumayı güçlendirecek uygun bir yasal çerçeveyi sağlama ve pratikte uygulama ödevini de kapsayabileceğine karar vermiştir (bk. diğer kararlar arasında, yukarı anılan *Osman* kararı, §§ 128-130, *Bevacqua ve S./Bulgaristan*, No. 71127/01, § 65, 12 Haziran 2008, *Sandra Janković/Hırvatistan*, No. 38478/05, § 45, 5 Mart 2009, *A./Hırvatistan*, No. 55164/08, § 60, 14 Ekim 2010 ve *Dorđević/Hırvatistan*, No. 41526/10, §§ 141-143, AİHM 2012).

78. Ancak, ulusal makamların yerine geçerek, onlar adına, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülüklerle uyulmasını sağlamak için alınabilecek çok sayıda tedbir arasından bir seçim yapmak, Mahkeme'nin görevi değildir (yukarıda anılan *Dorđević* kararı, § 165). Öte yandan,

Sözleşme'nin 19. maddesi gereğince ve Sözleşme'de teorik veya hayali haklardan ziyade, uygulanabilir ve etkin hakların güvence altına alındığı ilkesi çerçevesinde, Mahkeme, devletlerin, yetki alanlarında bulunan kişilerin haklarını koruma yükümlülüğünün gerektiği şekilde yerine getirilmesini sağlamak durumundadır (yukarıda anılan *Sandra Janković* kararı, § 46 ve *Hajduová/Slovakya*, No. 2660/03, § 47, 30 Kasım 2010). Yetkililerin çözümünün uygunluğu konusu, Sözleşme bakımından bir sorun doğurabilir (yukarıda anılan *Bevacqua ve S.* kararı, § 79).

79. Bireyin vücut bütünlüğünü koruma pozitif yükümlülüğü, ceza soruşturmasının etkinliği konusunu da kapsamaktadır, bu itibarla, sadece Devlet görevlilerinin uyguladığı kötü muamele vakıaları ile sınırlı kalmaz (*M.C./Bulgaristan*, No. 39272/98, § 151, AİHM 2003-XII).

80. Pozitif yükümlülüğün bu yönü mutlak surette bir mahkûmiyet gerektirmese de, Sözleşme'nin 3. maddesi ile güvence altına alınan hakların korunmasını sağlamak için özellikle ceza kanununun etkili bir şekilde uygulanmasını zorunlu kılar (*Beganović/Hırvatistan*, No. [46423/06](#), §§ 69 ve devamı, AİHM 2009 (alıntılar), ve *Ebcin/Türkiye*, No. 19506/05, § 39, 1 Şubat 2011 ve bu kararda yer alan referanslar).

81. Makul ivedilik ve özen gereksinimi etkin soruşturma yükümlülüğünde zımni olarak yer almaktadır. İç hukukta öngörülen koruma mekanizmaları, uygulamada önlerine gelen somut davaların makul bir sürede derinlemesine incelenmesine imkân verecek şekilde işlemelidir (bk. yukarıda anılan *Opuz* kararı, §§ 150-151).

82. Gerçekte, iç hukukta öngörülen koruma mekanizmaları sadece teoride mevcutsa, Sözleşme'nin 3. maddesi bakımından Devletin yükümlülüğü yerine getirilmiş sayılamaz: Bu mekanizmaların özellikle pratikte etkin bir şekilde işliyor olması gerekmektedir; bunun için de davanın hızlı ve gereksiz gecikmeler olmadan incelenmesi gerekmektedir.

b. Bu ilkelerin mevcut davaya uygulanması

83. Mahkeme, dosyada yer alan bilgi ve belgeler incelendiğinde, tıbbi raporlarda, başvuranın maruz kaldığı şiddet eylemlerinin belirtildiğini ve bu bağlamda fiziksel ve ruhsal durumuyla ilgili tespit ve sonuçların yer aldığını gözlemlemektedir (yukarıda 9, 11 ve 29. paragraflar). Mahkeme öte yandan, Aile Mahkemesi tarafından verilen boşanma kararında, başvuranın aile içi şiddet gördüğünün tespit edildiğini saptamaktadır (yukarıda 38. paragraf). Aile Mahkemesi bununla birlikte birçok defa, başvuranın durumunun, eski eşine karşı koruma tedbirleri alınmasına karar verilmesi için yeterince ciddi ve kaygılandırıcı olduğu sonucuna varmıştır (yukarıda 37, 40-44. paragraflar).

84. Bu nedenle Mahkeme, başvuranın, aile içi şiddete, belli bir tehlikeye ve fiziksel bütünlüğüne yönelik tehditlere maruz kaldığına dair güvenilir iddialarda bulunduğunu değerlendirmektedir. Dolayısıyla, somut olayda, Sözleşme'nin 3. maddesinin mevcut davaya uygulanabilir olduğu konusunda herhangi bir şüphe bulunmamaktadır. Bu nedenle, ulusal makamların, söz konusu maddenin gereklerini yerine getirecek şekilde hareket edip etmediklerinin tespit edilmesi gerekmektedir.

85. Bu bağlamda Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında Devletlerin pozitif yükümlülüklerinin, kişiler tarafından yapılan kötü muameleleri önlemek ve cezalandırmak amacıyla yasal çerçeve oluşturmanın yanı sıra, yetkililer, yakın bir kötü muamele riskinden haberdar olduklarında ya da kötü muamele meydana geldiğinde, mağdurların korunması ve kötü muameleden sorumlu olanların cezalandırılması amacıyla konuyla ilgili mevzuatın uygulanmasını kapsadığını tekrar etmektedir (*Eremia/Moldova Cumhuriyeti*, No. 3564/11, § 56, 28 Mayıs 2013 ve *Rumor/İtalya*, No. 72964/10, § 63, 27 Mayıs 2014).

86. Somut olayda, Mahkeme öncelikle, Ceza Kanunu'nda fiziksel bütünlüğe müdahale ile ilgili durumlar için ceza hükümleri öngörülmüş olmasına rağmen, özellikle aile içi şiddeti cezalandıran ceza hükümlerinin

öngörülmemiş olduğunu tespit etmektedir (ilgili iç hukuk, yukarıda 46. paragraf).

87. Mahkeme, başvuranın 18 Temmuz 2006 tarihinde Cumhuriyet savcısına başvurarak, eski eşi tarafından gördüğü muamelelerden şikâyet ettiğini tespit etmektedir (yukarıda 7. paragraf). Başvuran, maruz kaldığı şiddet eylemleri ile ilgili olarak bir yıl önce savcılığa şikâyette bulunduğunu belirtmiş olduğu halde, Mahkeme, dosyadaki hiçbir unsurun, ulusal makamların, bu şiddet eylemlerinden söz konusu şikâyetten önce haberdar olmalarına imkân vermediğini gözlemlemektedir. Bu nedenle, ulusal makamların bu tarihten sonraki tutumlarını değerlendirmek gerekmektedir.

88. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranın, suç duyurusunda bulunduğu gün, adli tıp muayenesinin yapıldığı ve muayene sonrasında düzenlenen tıbbi raporda ilgilinin vücudunda gözle görülebilir fiziksel yaralar bulunduğunun bildirildiğini gözlemlemektedir (yukarıda 9. paragraf). Başvuran ertesi gün, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde psikiyatrik muayeneden geçirilmiştir. Aynı gün, Psikiyatri Bölümü tarafından düzenlenen raporla, Cumhuriyet savcısına, başvuranda, maruz kaldığı şiddete bağlı major depresif bozukluk ve kronik travma sonrası stres bozukluğu tespit edildiği bildirilmiştir (yukarıda 11. paragraf)

89. Ancak başvuranın şikâyette bulunduğunun ertesi günü, bu bilirkişi raporlarında başvuranın vücudunda fiziksel lezyonlar bulunduğu bildirilmiş ve maruz kaldığı şiddet ile psikolojik durumu arasında bağlantı olduğu belirtilmiş olmasına rağmen, Cumhuriyet savcısının, başvuranın eski eşi hakkında zorla getirme kararı çıkarması için yaklaşık beş ay yani 23 Kasım 2006 tarihine kadar (yukarıda 23. paragraf); ilgilinin ifadesinin alınması için ise 15 Aralık 2006 tarihine kadar beklemesi gerekmiştir (yukarıda 25. paragraf).

90. Öte yandan, Aile Mahkemesi 24 Eylül 2007 tarihinde, “toplanan deliller, tanık anlatımları ve Adli Tıp Kurumu Başkanlığı tarafından düzenlenen rapor dikkate alındığında” başvuranın eski eşi tarafından şiddet

gördüğü sonucuna varmıştır (yukarıda 38. paragraf). Bununla birlikte, Cumhuriyet savcısının soruşturma başlatması için 22 Şubat 2012 tarihini yani, başvuranın şikâyetinden beş yıl altı aydan uzun bir süre; Adli Tıp Kurumunun kati raporundan sonra ise beş yıldan uzun bir süre beklemek gerekmiştir.

91. Dava dosyasında yer alan bilgi ve belgeler incelendiğinde, Mahkeme, Cumhuriyet savcısı tarafından başlatılan ceza soruşturmalarının derdest olduğunu gözlemlemektedir.

92. Oysa Mahkeme, yalnızca zamanın geçmesinin bile, hem soruşturmaya hanel getirecek hem de soruşturmanın tamamlanma ihtimalini kesinlikle olumsuz yönde etkileyecek nitelikte olduğunu hatırlatmaktadır (*M.B./Romanya*, No. 43982/06, § 64, 3 Kasım 2011). Mahkeme ayrıca, zamanın geçmesinin, mevcut delillerin niceliğini ve niteliğini kaçınılmaz şekilde etkilediğini ve bunun yanı sıra, özenli davranılmadığının görülmesinin, soruşturmaların iyi niyetle yürütülüp yürütülmediği konusunda şüphe oluşturduğunu ve şikâyetçilerin endişe duymaya devam etmesine yol açtığını vurgulamaktadır (*Paul ve Audrey Edwards/Birleşik Krallık*, No. 46477/99, § 86, AİHM 2002-II).

93. Somut olayda, Mahkeme yeniden, aile içi şiddete ilişkin şikâyetlerin giderilmesi için gerekli özel özen üzerinde durmakta ve aile içi şiddetin, İstanbul Sözleşmesi'nin (ilgili uluslararası hukuk, yukarıda 54. paragraf) giriş bölümünde bildirilen kendine özgü özelliklerinin ulusal yargılamalar çerçevesinde dikkate alınması gerektiğini değerlendirmektedir.

94. Mahkeme bu anlamda, İstanbul Sözleşmesi'nin, Taraf Devletleri "(...) Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayı ile ilgili soruşturma ve yasal işlemlerin, bir yandan cezai işlemlerin tüm safhalarında mağdurun hakları dikkate alınırken, gereksiz bir gecikme olmaksızın sürdürülmesini temin etmek üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri almakla" yükümlü kıldığının altını çizmektedir (yukarıda 54. paragraf).

95. Bu bağlamda Mahkeme aynı zamanda, kadınlara yönelik şiddet konusundaki ihtilafın hukuki yönden ele alınmasında, mağdurun güvensizlik ve kırılganlık durumu ile moral, fiziksel ve/veya maddi durumunu göz önünde bulundurmak ve netice itibariyle durumu en kısa sürede değerlendirmek görevinin ulusal makamlara ait olduğu kanaatindedir. Somut olayda, Cumhuriyet savcısının, ceza soruşturmaları başlatmadan önce böylesine uzun bir süre boyunca –beş yıl altı aydan fazla- pasif davranmasının açıklanabilecek bir tarafı bulunmamaktadır. Üstelik başvuranın şikâyetini iletmesinin ardından başlatılan ceza yargılamasının süresinin de açıklanabilecek bir tarafı bulunmamaktadır.

96. Mahkeme *Opuz* davasında (yukarıda anılan, § 198), aile içi şiddetin özellikle kadınları etkilediğine ve Türkiye’de, yargıdaki genel ve ayrımcı nitelikteki etkisizliğin/pasifliğin, aile içi şiddeti teşvik eden bir ortam yarattığını tespit etmiştir. Mahkeme, *Durmaz/Türkiye* (No. 3621/07, § 65, 13 Kasım 2014) davasında benzer bir tespit bulunduğunu hatırlatmaktadır.

97. Somut olayda varılan tespitler ışığında (yukarıda 88-95. paragraflar), Mahkeme, ulusal makamların mevcut davada ceza soruşturmalarını yürütme şeklinin de bu adli pasifliğin bir göstergesi olduğunu ve Sözleşme’nin 3. maddesi gereklerini karşılayacak yeterlilikte olmadığını değerlendirmektedir.

98. Başvuran öte yandan, boşanmasından sonra ve 6284 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesine kadar, Türkiye’de yürürlükte olan yasal çerçevenin, koruma tedbirlerinden yararlanmasına imkân vermediğini; bu nedenle uzun yıllar boyunca eski eşinden tekrar şiddet görme korkusuyla ve saklanarak yaşamak zorunda kaldığını iddia etmektedir (yukarıdaki 66 ve 68 paragraflar). Başvuran, bugün de şiddet görecektir olma korkusuyla yaşadığını ileri sürmektedir.

99. Bu bağlamda Mahkeme, psikolojik etkinin, aile içi şiddetin önemli bir yönü olduğunu (yukarıda anılan *Valiuliené* kararı, § 69) ve incelemesine

sunulan koşulların değerlendirilmesi sırasında göz önünde bulundurması gereken önemli bir durum olduğunu yinelemektedir.

100. Somut olayda Mahkeme, bir sivil mekanizmanın, başvuran halen evli olduğunda, koruma tedbirlerinden yararlanma talebiyle, aile mahkemesi hâkimine başvurma imkânını öngördüğünü gözlemlemektedir (yukarıda 48. paragraf). Başvuran öte yandan, bu mekanizma ile öngörülen koruma tedbirlerinden yararlanmıştır (yukarıda 37. paragraf).

101. Bu nedenle, tarafların görüşleri değerlendirildiğinde (yukarıda 68 ve 72. paragraflar) Mahkeme, başvuranın boşandıktan sonra, boşanma kararı verildiği dönemde yürürlükte olan 4320 sayılı Kanun'da bildirilen koruma tedbirlerinden yararlanma imkânı bulunup bulunmadığı konusunun tartışmaya açık olduğunu tespit etmektedir. Bu bağlamda, 2011 yılının Mayıs ayında, İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün bir raporunda, 4320 sayılı Kanun'da eksiklikler bulunduğu ifade edildiğini ve boşanmış kadınlar da dâhil olmak üzere bazı kadın gruplarının söz konusu Kanun'un uygulama alanından tamamen çıkarıldığının ileri sürüldüğünü tespit etmektedir (yukarıda 52. paragraf).

102. Öte yandan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından 2012 yılının Mart ayında hazırlanan rapor değerlendirildiğinde (yukarıda 51. paragraf), Mahkeme, 4320 sayılı Kanun'un, kullanılan ifadeler nedeniyle, evli ya da boşanmış çiftlere uygulanabilirliği konusunda ulusal makamların farklı yorumlarda bulunmalarına mahal verdiğini tespit etmektedir. Bu bağlamda, Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 12 Mayıs 2009 tarihli kararında, 4320 sayılı Kanun'da bildirilen koruma tedbirlerinin boşanmış kişiler hakkında uygulanamayacağı kanaatine vardığının altını çizmektedir (yukarıda 50. paragraf).

103. Hükümet'in 4320 sayılı Kanun'un boşanma durumunda dahi uygulanabilir olduğunu ifade etmesine rağmen, Mahkeme, yukarıda verilen bilgilerin, söz konusu dönemde yani başvuranın boşanmasına karar verildiği 24 Eylül 2007 ile 6284 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 20 Mart 2012

tarihleri arasında, yasal çerçevenin, boşanmış olan başvurana, 4320 sayılı Kanunda belirtilen koruma tedbirlerinden yararlanma teminatı vermediğini tespit etmek için yeterli olduğu kanaatindedir. Esasen, bu hükmün uygulanması, başvuru aile mahkemesi hâkiminin yorumuna ve inisiyatifine bırakılmıştır (yukarıda 51-52. paragraflar). Bununla birlikte, Mahkeme, Hükümet'in ek görüşlerinde, 6284 sayılı Kanun ile önemli bir iyileştirme yapıldığını; böylelikle, şiddet gören kadınların koruma tedbirlerinden yararlanmaları konusunda evli veya evli olmayan kadınlar arasındaki her türlü ayrımın ortadan kaldırıldığını iddia ettiğini tespit etmektedir (yukarıda 72. paragraf).

104. Şüphesiz, Hükümet'in ileri sürdüğü üzere (yukarıda 75. paragraf), başvuran, söz konusu dönem boyunca, eski eşi tarafından yeni fiziksel şiddet görmemiştir. Bu durumda, başvuran evinden kaçtığına kendisine yardımcı olan vakfın sosyal inceleme raporu değerlendirildiğinde (yukarıda 45. paragraf), Mahkeme, ilgilinin, –iki buçuk yıl boyunca bir sığınma evinde saklanarak- korku içinde yaşadığını; maruz kaldığı şiddetin, özel ve sosyal hayatı gibi aile hayatını da halen etkilemeye devam ettiğinin göz ardı edilemeyeceği kanaatindedir.

105. Başvuranın, eski eşine karşı koruma tedbirlerinden 6284 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte yararlanmış olması nedeniyle, söz konusu Kanun yürürlüğe girinceye kadar başvuranın fiziksel bütünlüğü tehdit edilmeye devam edilmiştir (yukarıda 41-44. paragraflar). Mahkeme dolayısıyla, başvuranın, korku, kırılabilirlik ve güvensizlik duyguları yaşatan bir durumda yaşamak zorunda kaldığı kanaatindedir.

106. Kadına karşı şiddetin “kadınların erkeklere nazaran daha ast bir konuma zorlandıkları en önemli sosyal mekanizmalardan biri” olmasına rağmen (İstanbul Sözleşmesi'nin Giriş Bölümü), Mahkeme, başvuranın maruz kaldığı şiddet eylemlerinden ulusal makamlara başvurduktan uzun yıllar sonra, eski eşinin korkusuyla yaşamak zorunda kalmasını kabul edilemez olarak değerlendirmektedir.

107. Yukarıda belirtilen hususlar ışığında, Mahkeme, Devletin, Sözleşme'nin 3. maddesi bakımından pozitif yükümlülüklerini yerine getirmede olduğu kanaatinde olup, söz konusu maddenin ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

III. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİYLE BİRLİKTE 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

108. Başvuran, kadınlara yönelik şiddetin, Sözleşme'nin 14. maddesine aykırı olarak, sürekli ve sistematik bir ayrımcılık olduğunu iddia etmektedir. Bu bağlamda, bilhassa, Türkiye'de kadınlara yönelik şiddeti cezalandıran kanunlar bulunsa da, bu kanunların uygulanmaları sırasında ayrımcılık yapıldığını ve uluslararası sözleşmeler ışığında yorumlanmadıklarını ileri sürmektedir. Başvuran, ceza yargılamasının sonuçlanmamasının, bu ayrımcılığın bir sonucu olduğunu iddia etmektedir. Başvuran, başvuruda bulunduğu sırada, 4320 sayılı Kanun'la yalnızca evli kadınların korunduğunu; boşanmış olduğu için, söz konusu Kanun'dan yararlanmadığını ve yapılan ayrımcılık nedeniyle mağdur olduğunu ileri sürmektedir.

Başvuran bununla birlikte, kadınlara koruma verme yetkisine sahip olan tek makamın aile mahkemesi olmasından ve kadınların, mahkemenin çalışma saatleri dışında koruma kararı alamamalarından yakınmakta ve bu durumun, devletin, kadınların mağdur olmalarına neden olan şiddetle mücadele etme konusunda istekli olmadığına bir göstergesi olduğunu iddia etmektedir. Nitekim Devlete bağlı bir sığınağa ancak çalışma saatleri içerisinde başvurabilmesi de, kadınları, mağdur olmalarına neden olan şiddet eylemlerine karşı etkili bir şekilde korumak için etkin tedbirlerin alınmadığının bir göstergesidir.

109. Hükümet bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

110. Sözleşme'nin 14. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“(…) Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

111. Mahkeme, işbu şikâyetin, yukarıda incelediği şikâyetle bağlantılı olduğunu ve dolayısıyla kabul edilebilir olduğunu tespit etmektedir.

112. Başvuran, olayların meydana geldiği dönemde, kadınlar arasında 4320 sayılı Kanun’a dayalı bir ayrımcılık olduğunu ileri sürmektedir. Evli olmayan kadınların, söz konusu Kanun’un koruma kapsamından çıkarıldıklarını; bu nedenle kadınların hayatlarını kaybettiklerini iddia etmektedir. Başvuran bu bağlamda, boşandıktan sonra korunma talebinde bulunan bir kadının, aile mahkemesinin, ilgilinin boşanmış olduğu gerekçesiyle yapılan talebi reddetmesi nedeniyle korunmadığını; bir süre sonra, eski eşi tarafından on bir yerinden bıçaklandığı örneğini vermektedir.

113. Hükümet, kadınlarla ilgili yürürlükte olan mevzuat ve uygulamanın, Sözleşme’nin gereklerini yerine getirdiğini iddia etmektedir. Bilhassa, söz konusu mevzuat ve uygulamanın, kadına karşı ayrımcılığa yol açan nitelikte değil, korumacı bir mahiyette olduğunu ileri sürmektedir. Mevcut başvurunun konusunu teşkil eden ihtilaf konusu olaydan sonraki dönemde çok sayıda reform yapılmıştır. Hükümet, yapılan reform çalışmalarını açıklamıştır. Bununla birlikte Hükümet, kadınları şiddete karşı koruma hususunda mevzuat sisteminin yetersiz olduğu düşündürebilecek bir durum bulunmadığı kanaatindedir. Hükümet öte yandan, Türkiye’nin, İstanbul Sözleşmesi’ni onayladığını ve kadına karşı şiddet hususunda iyi uygulama örnekleri gösterdiğini ifade etmektedir.

114. Mahkeme, yerleşik içtihatlarına göre, ayrımcılığın, somut ve makul bir gerekçe olmadan, benzer durumlardaki kişilere farklı muamele yapılması anlamına geldiğinin altını çizmektedir (*D.H. ve diğerleri/Çek Cumhuriyeti* [BD], No. 57325/00, §§ 175-180, AİHM 2007-IV). Ayrıca, Mahkeme, bir grup üzerinde orantısız şekilde olumsuz etkileri olan genel bir politika veya tedbirin, söz konusu gruba yönelik olmasa dahi, ayrımcılık teşkil

edebileceğini hatırlatmaktadır. Mahkeme daha önce, bu alandaki ispat yükü ile ilgili olarak, başvuranın farklı bir muameleye tabi tutulduğunu ispatlaması halinde, söz konusu farklılığın haklı gerekçelere dayandığını ispatlama yükümlülüğünün Hükümet'e ait olduğunu belirtmiştir (ibidem).

115. Mahkeme, kadına yönelik şiddetin anlamını ve kapsamını incelerken, içtihatlarında yer alan ayrımcılık kavramıyla ilgili genel açıklamaların yanı sıra bilhassa kadına yönelik şiddet ile ilgili hukuki belgelerdeki hükümleri göz önünde bulundurması gerektiğini tekrar etmektedir (yukarıda anılan *Opuz* kararı, § 185). Bu bağlamda, daha önce, Devletlerin kadınları aile içi şiddete karşı –kasıtsız bile olsa– korumamasının, kadınların kanun önünde eşitlik haklarının ihlaline neden olduğunu tespit ettiğini hatırlatmaktadır (yukarı anılan *Opuz* kararı, § 191).

116. Mahkeme öte yandan, İstanbul Sözleşmesi'nin 3. maddesinde, “ ‘kadına karşı şiddet’ ifadesinden, kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılığın anlaşılması gerektiğinin” bildirildiğinin altını çizmektedir (İlgili uluslararası hukuk, yukarıda 54. paragraf). Bu bağlamda, Mahkeme, yukarıda anılan *Opuz* ve *Durmaz* davalarında (sırasıyla §§ 198 ve 65), Türkiye’de, yargıdaki genel ve ayrımcı nitelikteki etkisizliğin/pasifliğin, aile içi şiddeti teşvik eden bir ortam yarattığını tespit ettiğini hatırlatmaktadır. Başvuranın şikâyet ettiği olayların, yukarıda anılan davalardan sonra yaşanmış olmasına rağmen, Mahkeme, vardığı tespitin, mevcut davanın koşullarında da geçerli olduğu kanaatindedir (yukarıda 96. paragraf).

117. Mahkeme öte yandan, başvuran tarafından ibraz edilen 12 Mayıs 2009 tarihli Yargıtay kararının (yukarıda 50. paragrafı) bir delil başlangıcı olduğunu; zira söz konusu kararda, 6284 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesine değin, yürürlükteki yasal çerçevenin boşanmış kadınlara, 4320 sayılı Kanun’da bildirilen koruma tedbirlerinden eski eşlerine karşı yararlanma teminatı vermediğinin belirtilmiş olduğunu değerlendirmektedir. Mahkeme, İnsan Hakları İzleme Örgütü (yukarıda 52. paragraf) ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının (yukarıda 51.

paragraf) raporlarından, ihtilaf konusu dönem boyunca, 4320 sayılı Kanunla öngörülen koruma tedbirlerinin boşanmış kadınlar hakkında uygulanabilirliğinin, ulusal makamların inisiyatifine bırakıldığını bizzat tespit edebilmiştir.

118. Bu unsurların tamamı, Mahkeme'nin, Sözleşme'nin 3. maddesiyle birlikte 14. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varması için yeterlidir. Netice itibariyle, Mahkeme, başvuranın bu bağlamdaki iddialarının geri kalan kısmıyla ilgili olarak karar vermesinin gerekli olmadığı kanaatindedir (*in fine*, 108. paragraf)

IV. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

119. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda, Cumhuriyet savcısına birçok defa şikâyetle bulunmasını ve yine birçok defa Adli Tıp Kurumuna görünmesini gerektiren usullerin yerine getirilmesine dair kuralları eleştirerek ceza yargılamasının hakkaniyetten yoksun olduğunu iddia etmektedir.

120. Mahkeme, elinde bulunan bilgiler ışığında, ceza yargılamasının halen derdest olduğunu tespit etmektedir. Sözleşme'nin 6. maddesinin somut olayda uygulanabilir olduğu varsayılsa bile, işbu şikâyet vaktinden önce yapılmıştır ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle reddedilmelidir.

V. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

121. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

122. Başvuran, maddi tazminat talep etmekte ancak bu bağlamda herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Öte yandan, maruz kaldığı manevi zarar bağlamında 200.000 avro talep etmektedir.

123. Hükümet, bu iddialara karşı çıkmaktadır.

124. Mahkeme, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında nedensellik bağı görmemekte ve bu talebi reddetmektedir. Buna karşılık, manevi tazminat bağlamında başvurana 19.500 avro ödenmesinin uygun olduğunu değerlendirmektedir.

B. Masraf ve Giderler

125. Başvuran aynı zamanda, masraf ve giderler bağlamında 1.140 Türk lirası; avukat ücreti bağlamında 15.500 Türk lirası talep etmektedir. Kanıtlayıcı belge olarak, 15.500 Türk lirası tutarında avukatlık ücret sözleşmesi, İstanbul Barosu avukatlarına ilişkin avukatlık asgari ücret tarifesi ile çeviri masraf faturası sunmaktadır.

126. Hükümet, bu iddialara karşı çıkmaktadır.

127. Mahkeme'nin içtihadına göre, bir başvurana, masraf ve giderlerin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul olduğunu ispatlamak kaydıyla bu masraflar iade edilebilmektedir. Somut olayda, yukarıda belirtilen kriterleri göz önünde bulundurarak, Mahkeme, söz konusu yargılama için başvurana 4.000 avro ödenmesinin makul olduğu kanaatindedir.

C. Gecikme Faizi

128. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygulanmasının uygun olduğuna karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Sözleşme'nin 3. maddesi ve 3. maddesi ile birlikte 14. maddesi bağlamındaki şikâyetlerin kabul edilebilir; Sözleşme'nin 6. maddesi bağlamındaki şikâyetin kabul edilemez olduğuna;
2. Sözleşme'nin 3. maddesinin ve 3. maddesi ile birlikte 14. maddesinin ihlal edildiğine;
3.
  - a) Davalı Devlet tarafından başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere:
    - i) Manevi tazminat olarak, ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, 19.500 (on dokuz bin beş yüz) avro ödenmesine;
    - ii) Masraf ve giderler için, başvuran tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, 4.000 (dört bin) avro ödenmesine;
  - b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak, ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir*.

Fransızca olarak yazılan işbu karar Mahkeme İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları gereğince 22 Mart 2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Abel Campos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Julia Laffranque
Başkan